

Anna Krkošová, 21 rokov, Oščadnica

CHÁRON

Nepísané pravidlá sú veľmi zvláštnym kritériom pre hodnotenie spoločenskej obratnosti. Nikto sa na nich v podstate nikdy nedohodol, nikto ich nezobieral, nespísal, neklasifikoval a nezoradil podľa dôležitosti a závažnosti. Napriek tomu sa však v širokej spoločnosti predpokladá, že jedinec bude schopný sa v ich rozbiehavej taxonómii skúsene pohybovať, tak ako aj rozoznávať mierne priestupky od hrubých porušení konformity spoločenských noriem. Peter si pomyslel, že je to presne ako s Krátkym slovníkom slovenského jazyka. Jeho slovenčinárka na základnej škole zvykla hrdo hlásiť, že toto nie najzáživnejšie dielo by malo predstavovať klenot každej rodinnej knižnice. Z výrazov spolužiakov vedel vyčítať, že nakoľko vznešene to môže znieť, realita je na mnohé svetelné roky vzdialená dimenzia. A tak sa aspoň necítil nadmieru odcudzene, keď zareagoval trochu váhavo, s detskou túžbou po vodcovskej ruke. Napriek tomu považoval za všeobecne akceptované, že každá príležitosť si žiada iné, príhodné počasie. Svadbu, ktorú posiaľ na vlastnej koži nezažil, si predstavoval ako teplú a slnečnú. Narodenie mu splyvalo s jarou a rozkvetom. Jeseň vedel prirovnať k dospievaniu, novým začiatkom a opusteniu rodného hniezda. To tiež ostávalo v itinerári jeho života nezaškrtnuté, ako mu mamine kamarátky súcitným či odsudzujúcim pohľadom pripomínali. Asi ďalšie nepísané pravidlo. No a zima, tú považoval za najvhodnejšiu na pohreby. Pochmúrnym počasím, mrazom a ponurou šedou solidárnou s bolesťou pozostalých. Poslednou dobou premýšľal nad tým fenoménom viac než obyčajne a predstava mužov potiacich sa v tmavom obleku vedľa žien v lascívnych, aj keď stále čiernych šatách mu pripadala komická. Ako nejaký letný večierok spoločensva položivých cynikov. Zamyslel sa, čo by na celú vec povedala mama. Pravdepodobne by ho pokarhala za večne blúdiace myšlienky a neúctu k chúlostivej situácii. Obrátil sa na ňu pohľadom, ktorý mu však neopätovala. Nevyčítala mu z očí nevyslovenú otázku, ako to mnohokrát dokázala, len pokojne ležala s tvrdohlavo zavretými očami a pevne prepletenými prstami. Jej pokožka nadobudla rovnako mŕtvolne bledý odtieň, aký mu sama často vyčítala. Na niektorých miestach jemne presvitala. Vlasy však mala úhladne začesané, šaty dokonale vyžehlené a make up geometricky obopínajúci línie pier a očných viečok. Na bezchybnú, aj keď trochu vráskavú pleť jej dopadali lúče svetla a tak pôsobila, akoby si len dopriavala poobedný oddych na teplom slnku. Ako učiteľka na dôchodku zvykla tvrdiť, že oddych potrebuje. Predovšetkým mentálny. Peter o tom však pochyboval, dokonca mal pocit, že choroba z povolania je pevnejšia než železná košeľa. V istom zmysle ju obdivoval. Závidel jej

pretrvávajúcu sebaistotu a asertívnosť, ktorá v prípade odporu dokázala prevziať podobu neoblomného rozkazu. A možno sa letné počasie na túto príležitosť predsa len hodí. Koniec koncov sa žení so slobodou, po mnohých rokoch pohodlia v maminom zornom poli. Čo s ňou však narobí? Už si ani nevedel spomenúť, kedy sa pre niečo rozhodol bez toho, aby predtým úzkostlivo nepozrel na mamu. Kedy naposledy vstal od stola a šiel zaplatiť za dve kávy a koláč, aj keď na kreditnej karte stálo jeho meno. Kedy naposledy v spoločnosti prehovoril sám, namiesto toho, aby zrakom hypnotizoval osamelé kreslo pri okne. Kedy naposledy sa cítil, že má vôbec čo zmysluplné vysloviť. Snažil sa zo všetkých síl zachovať dôstojnú tvár. Ach, mami, vráť sa.

Stál v dverách medzi kuchyňou a obývačkou. Po vyprevedení posledného smútiaceho hosťa mu obe miestnosti pripadali akési prázdne, vzduch zredol na nezáživné molekuly samoty. Sadol si za stôl a pustil sa do opravovania testov, aby zahnal myšlienky. Bol učiteľ na tej istej škole čo mama. Pochopiteľne, miesto mu vybavila ona. Chvíľu premýšľal, že si naleje na dno pohára zvyšok whisky. Nakoniec sa však zháčil a rozhodol sa neporušiť nepísané, no precízne vpečatené zásady striktne nealkoholickej domácnosti. Otca si síce nepamätal, ale mama mu do podvedomia preniesla svoje živé spomienky, v ktorých dominoval závislý, násilný hulvát. A Peter sa toho desil. Od útleho detstva mával nočné mory, v ktorých ožívalo monštrum so zastretým pohľadom. Nechcela, aby skončil ako on. Bol jediný, kto jej ostal a teraz jediný, kto ostal sám sebe.

Úplne bežné pracovné ráno bolo pre Petra iné, trochu sadisticky vzrušujúce. Prvýkrát ho zobudil budík, prvýkrát zalial kávu len sebe a prvýkrát si prichystal vlastné raňajky. Pri pohľade na prázdne miesto oproti sa mu zaliali oči slzami. Chýbala mu spoločnosť na precitnutie do nového dňa. Podpora do neznáma, ktoré každý východ slnka prinesie. Namiesto toho priestor vyplňala samota a ticho prehušovalo symfonický spev vtákov spolu s prebúdajúcim sa ranným ruchom ulice. Vzrušenie opadlo a Petrova lebka sa začala pod náporom neznesiteľného mlčania stláčať a skrúcať. Schmatol koženú aktovku, kabát a svižným krokom sa rozhodol prísť do práce s miernym predstihom. Keď otvoril dvere kabinetu, privítala ho usmiata tvár. „Dobré ráno!“, predniesla vzletným tónom, nepripúšťajúcim akýkoľvek nesúlad s všadeprítomnou harmóniou. Petrovi to v sekunde povýšilo náladu zo sklúčenosti na vyrovnanosť. Z jeho pozdravu sa však opäť odrazil smútok a bolesť. Mladú učiteľku to zarazilo, pocítila k mužovi na druhej strane miestnosti úprimnú ľútosť spolu so súcitom. Zatúžila mu pomôcť, vrátiť do jeho tváre lemovanej vráskami starostí trochu znovuzrodenia. Peter bol pripravený na otázky. Do priestorov kabinetu sa

zabývala len pred pár týždňami, nemohla to tušiť. Musel však priznať, že mala okrem svojho altruizmu aj oko na interiérový dizajn. Skrýša všetkých pedagógov mu ešte nikdy nepripadala taká útulná. "Umrela mi mama." - umrela, mi. Mne. Petra vždy pútala táto zvláštna, zaužívaná skladačka slov. Ako aj do epilógu života človeka, toho najosobnejšieho, najvlastnejšieho, najodpútanejšieho posledného okamihu, ktorý akoby kričal z plných pľúc: "Bol som tu, urobil som to sám, pozerajte! Toto je môj posledný výstup!", vložili istú dávku sebeckosti. Čo po tom, že umrela. Že mala sny, ktoré si chcela splniť, ľudí, ktorých chcela milovať, miesta, ktoré chcela navštíviť a knihy, ktoré ležali neprečítané na jej nočnom stolíku. Umrela mne. Bola tu, v mojom živote a naraz nie je. Narušila celý jeho kontext a spôsobila mi bolesť. Bolesť. Mne. Ale mladá učiteľka prehliadla túto typicky ľudskú príčinu smútku. Ktovie, či sa niekedy dokázala zamyslieť nad fenoménom správania aj z chladnej stránky pudov sebazáchovy. Peter si to nevedel predstaviť, inak by ho musela nenávidieť. Mal však z celej situácie celkom iné dojmy.

Privítal žiakov na prvej hodine. Všimli si jeho dobré naladenie, ktoré opätovne odrazili ako zbor tridsiatich malých zrkadiel. Prijímali tóny dobrého rozpoloženia a melódiu radosti reflektovali všade naokolo. Petrova myseľ zablúdila k predstave, ako asi vyzerala trieda pod maminým vedením. Sieť myšlienok však musel predčasne ustrihnúť, aby utišil gradujúci džavot. Počas svojej kariéry však prvýkrát nadobudol pocit, že prekonáva chronickú úzkosť z každodenného života a voľba jeho metód prinesie na akademickú pôdu živý pokrok, ako vždy túžil. Jeho zápal mimoriadne ocenila spomínaná mladá učiteľka, Soňa, ktorú sa odhodlal pozvať ešte ten deň na kávu. Pozorne načúvala jeho nápadom, názorom, presne konštruovaným či kompletne náhodným myšlienkam a očarene pozorovala, ako pred ňou rastie odborník, športovec, gentleman, muž sčítaný a rozhladený, avšak primerane nedbalý. A Peter bez toho aby si to vôbec uvedomil, nechal konverzáciu voľne plynúť až do éteru, kde sa rozmazávajú všetky hranice a pravidlá sú len zbytočná formalita.

Ešte duchom celkom neprítomný z večerného posedenia vešal svoj najlepší kabát do skrine a pískal si pri tom improvizovanú jazzovú melódiu. Jeho pozornosť však upútala fotografia visiaca nad posteľou. Pózoval na nej presne šesťročný so svojou mamou. Živo si spomínal, ako mu hekticky upravovala košeľu a začesávala neposlušné trsy vlasov, aby pôsobil čo najuhladenejšie. Čo ho však tentokrát zarazilo, bol jej pohľad. Už ho nevnímal ako prísny, v tejto chvíli bol skôr vyčítavý a ublížený. Kričal na neho, že ju vymenil. Že je to jediné, čo má. Že nemôže chodiť po večeroch sám, tobôž v spoločnosti frivolnej dámy. Peter cítil, ako mu po čele stekajú kvapky potu. Rýchlo zarámovanú fotografiu zo steny zložil

a skopol pod posteľ. Celý život sa cítil ako mytologický Cháron, prevážajúci ostatných po rieke túžob k vytúženému cieľu, no sám ostával zaseknutý medzi dvoma brehmi, bez nádeje pevnú pôdu pod nohami. Priznal to aj Soni a obaja sa zhodli na tom, že sú chvíle, kedy je sebeckosť dôležitá. A hlavne, nebolo by správne v každom prípade ignorovať svoje sny na úkor čohokoľvek iného. Na základe tejto úvahy si o rok, so slnečnými lúčami na lícach a omnoho väčšou iskrou v oku, povedali áno. Začiatok spoločnej cesty oslávili s nezameniteľným zápalom novomanželov a keď nastal čas urobiť ďalší krôčik, nadšenie ešte vzrástlo. Bývali už istý čas spolu v Petrovom byte a nastala očakávaná situácia, ktorá žiadala rozšírenie priestoru pre tretieho člena, uzatvárajúceho celok šťastia. Peter vstúpil do maminej izby, ktorú nechal v takmer nedotknutom stave. Nepísané pravidlo. Odvtedy v nej nikto nebol, ani on sám, a prekvapilo ho, ako ponuro v porovnaní so zvyškom bytu pôsobila. Bol apríl a počasie sa menilo s každou plynúcou sekundou, no atmosféra miestnosti ostávala rovnako ukrivdená. Soňa však namiesto puritánskej izby s vrstvou prachu na každom povrchu videla hravé maľby na stenách, kolísku, veľkého plyšového medveďa v rohu, záclonky na oknách a zvyšok kreativity svojej manželky, ktorý už Peter nezvládol zakomponovať do predstavy. Bol však rád, že Soňa už nemá pred útočiskom jeho mamy takú bázlivosť. Potrebovala sa dôkladne presvedčiť, že sa cez stratu preniesol a nadobro zahojil staré rany. Poznala priebeh celej situácie od začiatku do posledných momentov a neobyčajne pozorne počúvala, čo Petrovi vždy imponovalo. Teraz sa však s istotou mohli pustiť do vypratávania, navrhovania a zariaďovania. Soňa triedila potrebné a nepotrebné veci, Peter odnášal nábytok. „Miláčik?“ zavolala na neho, keď sa vracal späť po schodoch bytovky. „Som tu! Čo ďalej?“ zakričal naspäť. „Peťko pod sem, prosím.“ prihovorila sa o niečo tichšie, s jemnou obavou v hlase. V ruke držala mamine zásoby inzulínu. „Tvoja mama umrela v nedeľu, ale dávky inzulínu chýbajú aj celý nasledujúci týždeň. Musela ich niekde založiť, bola už chudšia staršia, určite viac zábudlivá, ale bojím sa. Čo ak ich naše dieťa niekedy vykutre? Vieš aké sú deti, sekundu sa zapozeraš iným smerom, a už stihnú prevrátiť detskú hore nohami.“ Peter ju chlácholivo chytil za plece. Aj v situáciách ako je táto oceňoval dostatočnú pozornosť a zároveň nízku prezieravosť svojej manželky. „Neboj sa, našiel som ich, len som ti nechcel spôsobiť starosti. Už je o ne postarané a nikomu nič nehrozí. Mama bola v poslednej dobe roztržitá, máš pravdu.“ Vzdychoľ si a Soňa položila svoju dlaň k jeho. Súcitne ho pohľadila a k téme sa už nevracala.

Keď o mesiac držal v náručí uzlíček, v ktorom videl kópiu svojich črt a manželkiných očí, povedal si, že dokázal zažiť jar, leto a jeseň behom niekoľkých mesiacov a stálo ho to len

jednu bezvýznamnú zimu. Pousmial sa, lebo si uvedomil, že úloha Cháróna bola raz predsa len užitočná. Najkrajšie nepísané pravidlo tvrdí, že účel ctí prostriedky.